

JULKAISTU NUMEROSSA [3/2022](#)
FIMEAN TOIMINTA

Miten apteekin palveluita rahoitetaan Euroopassa?

Heidi Mikkola, Leena Reinikainen, Minttu Kokko, Juha Sinnemäki / Kirjoitettu 16.12.2022 / Julkaistu 16.12.2022

©GettyImages/Visual Generation

Osassa Euroopan maita yhteiskunta rahoittaa apteekkien tarjoamia rationaalisen lääkehoidon palveluita. Ovatko kokemukset hyödynnettävissä Suomessa?

Fimea selvitti lääkkeiden vähittäisjakelua ja eri apteekkijärjestelmiä tietyissä Euroopan maissa aiemmin tänä vuonna sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta. Yksi selvityksen osa-alueista oli apteekkien tarjoamat palvelut ja niiden rahoitusmuodot. Vertailussa oli mukana Suomen lisäksi Islanti, Norja, Ruotsi, Tanska, Alankomaat, Iso-Britannia, Portugali, Ranska, Saksa ja Viro.

Apteekkien palveluiden sisältö ja laatu tulisi määritellä kansallisesti

Suomessa lääkelaki määrittelee, että apteekin perustehtävien, kuten lääkkeiden vähittäismyynnin, jakelun ja valmistuksen sekä lääkeneuvonnan lisäksi apteekit voivat harjoittaa myös muuta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn liittyvää palvelutoimintaa. Apteekeilla on sekä lakisääteisiä palveluita tai tehtäviä (esimerkiksi lääke- ja hintaneuvonta) että vapaasti hinnoiteltavia maksullisia palveluita.

Suomessa apteekkien yleisimmin tarjoama maksullinen palvelu on koneellinen annosjakelupalvelu. Vuoden 2021 lopussa annosjakeluasiakkaita oli noin 104 200. Annosjakelu on tällä hetkellä ainoa apteekkien palvelu, josta sen käyttäjä voi saada sairausvakuutuskorvausta.

Muita apteekkien tarjoamia palveluita Suomessa ovat esimerkiksi lääkityksen tarkistuspalvelu, astma- ja diabetespalvelu, inhalaatiohoidon tarkistus, tupakasta vieroituspalvelu ja eritasoiset lääkehoidon arviointipalvelut (lääkehoidon arviointi LHA ja lääkehoidon kokonaisarviointi LHKA).

Apteekkien ammatillisen toiminnan edistämisen työryhmä (AATE) on laatinut vuonna 2017 lääkehoidon arvioinnin osaamistavoitteet farmaseuteille ja proviisoreille. Tämän lisäksi olisi tarve määritellä kansallisesti myös palveluiden sisältö ja tarvittavat laatumittarit, jotta palvelut olisivat tasalaatuisia kaikissa apteekeissa ja niiden laatua tai jopa vaikuttavuutta voitaisiin seurata. Samanlainen kansallisen määrittelytyön tarve koskee myös muita apteekkien palveluita.

Joissakin maissa apteekkien tarjoamia palveluita jaotellaan eri tasoihin, mitä voisi hyödyntää pohjana, mikäli apteekkien palveluita aiotaan Suomessa määritellä nykyistä tarkemmin.

Euroopassa tuetaan astmaatikkoja ja arvioidaan lääkehoitoja

Selvityksen perusteella vakiintuneita rationaalista lääkehoitoa tukevia apteekeissa tarjottavia palveluita vertailumaissa ovat astman tuki- tai inhalaatiotekniikan tarkistuspalvelu, koneellinen annosjakelu, lääkehoidon arviointipalvelu ja lääkityslistan ajantasaisuuden tarkistaminen. Näistä yleisimmin apteekeissa tarjottuja palveluita ovat astman tukipalvelu ja lääkehoidon arviointipalvelu.

On kuitenkin huomioitava, että samannimiset palvelut eivät välttämättä vastaa sisällöltään toisiaan eri maissa, sillä toimintaympäristöissä on eroja, eikä yleisiä kansainvälisiä tai Euroopan tasoisia palveluiden määritelmiä ole laadittu.

Astman hoidon tukeminen katsottu rahoituksen arvoiseksi

Viidessä selvityksen kohteena olleessa maassa (Alankomaat, Iso-Britannia, Norja, Saksa, Tanska) yhteiskunta rahoittaa vähintään yhtä apteekkien tarjoamaa rationaalista lääkehoitoa tukevaa palvelua. Esimerkiksi astman tuki- tai inhalaatiotekniikan tarkistuspalveluita rahoitetaan Norjassa, Tanskassa, Pohjois-Irlannissa ja Saksassa.

Tanskassa inhaloitavien lääkkeiden ja astman neuvonnasta saa 64 Tanskan kruunun suuruisen korvauksen neuvontaa kohden, mikä vastaa reilua kahdeksaa euroa. Apteekit saavat korvausta myös lääkehoidon aloituspalvelusta (New Medicine Service) Norjassa ja Iso-Britannian hallinnollisista alueista Englannissa. Palvelua on tutkittu laajasti erityisesti Englannissa.

Saksassa ja Isossa-Britanniassa yhteiskunta tukee useita palveluita

Apteekin tarjoamat rationaalista lääkehoitoa tukevat palvelut näyttävät olevan yleistymässä.

Saksassa vuonna 2020 laaditussa lähiapteekkien asemaa vahvistavassa laissa veloitetaan sairausvakuutusyhtiöt maksamaan apteekeille 150 miljoonaa euroa vuodessa farmaseuttisen palvelujen tuottamisesta. Tavoitteena on potilaiden hoidon parantaminen.

Kesällä 2022 korvattaviksi palveluiksi on Saksassa sovittu viisi uutta palvelua: monilääkityn lääkehoidon arviointi ja lääkeneuvonta, elinsiirtopotilaiden sekä suun kautta annosteltavaa syöpälääkehoitoa saavien lääkehoidon tukeminen, korkean verenpaineen riskikartoitus ja inhalaatiohoidon ohjaus ja inhalaatiotekniikan ohjattu harjoittelu.

Kolme ensiksi mainittua palvelua on rajattu lisäkoulutuksen käyneen apteekkarin tarjottavaksi, ja niistä saa noin 90 euron suuruisen nettokorvauksen. Verenpaineen riskikartoitus- (11 € nettokorvaus) ja inhalaatiohoidon (20 € nettokorvaus) palveluita voi tarjota koko apteekkien farmaseuttinen henkilöstö, joka Saksassa sisältää myös osan lääketeknikko-nimikkeellä toimivista henkilöistä.

Pidempi kokemus apteekkien rationaalista lääkehoitoa tukevista palveluista ja niiden rahoittamisesta yhteiskunnan varoin on Isossa-Britanniassa. Sen hallintoalueista Englannissa apteekit saavat korvauksen hoitoon sitoutumisen tuesta ja seurannasta, lääkehoidon aloituspalvelusta, rokotuspalvelusta ja lääkehoidon arvioinnista.

Pohjois-Irlannissa sen sijaan korvataan inhalaatiotekniikan tarkistusta, tupakasta vieroitusta, opioidikorvaushoitoa, rokotuspalvelua ja proviisorien lääkkeenmääräämistä.

Eurooppalaiset kokemukset pohjaksi palveluiden rahoitukselle Suomessa?

Yhteiskunnan varoista rahoitettavien palveluiden tulisi olla tutkimusten perusteella vaikuttavia. Siitä syystä yllä mainittujen, muissa maissa korvattujen palveluiden tarkempi selvittäminen olisi hyödyllistä.

Korvauksen saaminen edellyttää usein tarkasti määriteltyä ja mitattavissa olevaa palvelua. Siksi Suomessa jo käytössä olevista palveluista tulisi kansallisessa yhteistyössä laatia palvelu- ja sisältökuvaukset sekä laatukriteerit. Kuvausten ja laatukriteerien määrittämisessä voitaisiin soveltuvien osin hyödyntää kokemuksia muista maista, joissa tiettyjä palveluita on tuotu korvauksen piiriin.

Lääkeasioiden uudistuksessa pohditaan apteekkitoimintaa muuttuvassa sote-järjestelmässä. Samalla myös apteekkien tarjoamat rationaalista lääkehoitoa tukevat palvelut nousevat käsittelyyn.

Kirjallisuutta

Hämeen-Anttila K, ym. Selvitys apteekkien lakisääteiseen lääkeneuvontaan kuuluvista sisältökokonaisuuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022: 24, Helsinki: STM 2022

Mikkola M, ym. Lääkkeiden koneellisen annosjakelun nykytila ja kehittämistarpeet. Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 7/2022. Kuopio: Fimea 2022.

[Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta.](#)

Reinikainen L, ym. Lääkkeiden vähittäisjakelu ja apteekkijärjestelmät Euroopassa – selvitys Suomesta ja kymmenestä muusta Euroopan maasta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022: 25. Helsinki: STM 2022

Soares IB, ym. A survey to assess the availability, implementation rate and remuneration of pharmacist-led cognitive services throughout Europe. Research in Social and Administrative Pharmacy 16(1): 41–47, 2020.

[Sosiaali- ja terveysministeriö. Lääkeasioiden uudistus.](#)

Työryhmä apteekkien ammatillisen toiminnan edistämiseksi (AATE). Lääkehoidon arvioinnin osaamistavoitteet farmaseuteille ja proviisoreille eri toimintaympäristöihin. Dosis Farmaseuttinen aikakauskirja. vol. 33, 3/2017.

World Health Organization. The Legal and Regulatory Framework for Community Pharmacies in the WHO European Region. Copenhagen: 2019.

Heidi Mikkola

Proviisori
Tutkija, Fimea

Leena Reinikainen

Proviisori
Kehittämisasiantuntija, Fimea

Minttu Kokko

TtK
Tutkija, Fimea

Juha Sinnemäki

FaT

Yliproviisori, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

[Itsehoidon ohjaukseen kiinnitetään huomiota apteekkitarkastuksissa](#)

[Itsehoitoasiakas tarvitsee neuvontaa](#)

[Eläinlääkkeiden laillisille myyntikanaville käyttöön oma tunnus](#)